

pariškimi, ki z zelenjavo in sočivjem kupčujejo, zakaj le s pomočjo krot varujejo na svojih vertih zelenjad požrešne živali, mnogoverstnih polžkov in mnogega družega merčesa, ki v eni sami noči pokončajo veliko alate, špargeljnov, korenja, zelene in druge zelenjave. Tudi v Londonu tisti vertnarji in vertnarice, ki, kakor naše Krakovčanke v Ljubljani, z zelenjavo kupčujejo (blizu 30.000 ljudi se peča s tem vertnarstvom), ne morejo brez krot biti; 12 krot velja po našem dnarju 8 dvajsetic; v Parizu so pa bolji kup (dvanajst jih velja 5 dvajsetic), zato jih prodajo vsako leto veliko v London. Francozki barantači s krotami jih nabašajo v velike sodce in jih tako pošljejo v London, kjer jih potem z rokami iz sodcov jemljejo in odštevajo vsakemu, kolikor jih kupi, ne boječi se, da bi jih krote pošvercale s tisto scavnico, katero nekteri mislijo strupeno, drugi pa ne.

Huda ura.

Ljudje navadno mislijo, da od tiste strani, od ktere prva huda ura pride, pridejo potem večidel tudi vse druge tistega leta, in kakor je po prvem germenji bilo: toplo ali merzlo, tako bo tudi vsaki drugikrat. Sploh se bojé ljudje, ako prva huda ura pride od sončnega zahoda, ker pravijo, da take nevihte so vselej huje in je merzlo po njih; nasproti pa jim je ljubše, če grom in dež pride od sončnega zahoda, ker tako vreme ni nek tako hudo, pa tudi ne merzlo. — To pa ni vselej res, zakaj veliko je ležeče tudi na kraji, kjer hudo vreme razsaja, in ravno tista govorica, da se hudega vremena, ki pride od sončnega zahoda, ni toliko bati, je večidel prazna, ker ravno od juga in zahoda privihrajo najhuje ure s točo in viharjem.

Zgodovinske reči.

O starih Karnih.

Spisal D. Terstenjak.

(Dalje in konec.)

§. 4.

Pa kaj boš rekel na odlomek „fastorum triumphalium“, v katerem stoji:

De Liguribus, Vocontis, Salviacisque,
De Liguribus, Stoenis,
De Galleis Karneis?

Tukaj se vendar Karni očitno imenujejo Galli.

Kakor smo našli galske Tauriske v sosesčini Skordiskov, in najdemo Tauriske v sosesčini Norikov, tako tudi nahajamo dvojne Karne: galske, kateri se tudi pri pisateljih najdejo v obliki „Carnutae, Carnutes“ in pa Karne v sosesčini ilirskih Japudov in slovenskih Norencov.

Karni — Karnuti so spadali k onim Gallom, kateri so pod Belovesom v Italijo prišli (Livi V, 34. Diefenbach, Celtica II, 131) in pod varstvom Rimljanov stali. Plini jih imenuje: „Carnuti foederati“.

Njihova prva domovina je bila v sredini Gallije (Caesar „Bell. gall.“ 6, 13). Bili so ti Karni mogočno pleme, in so stanovali kraj Ligera (Loire), kjer je današnja pokrajina Chartrain. Te Karne ali Karnute so že Rimljani leta 585. urbis conditae, ali 118 pred Kr. in sicer po Quint. Aemil. Marku pod svojo oblast spravili *) (Florus lib. 62); na to zmago kažejo fasti triumphales, kakor se vidi iz imen rodov: Ligures, Vocontii, Stoeni, kateri so na čisto drugi strani stanovali, kakor Karni sosedje Japudov in Norikov; — in sicer: Vocontii v „Gallii narbonensis“, Liguri pa v današnjem nizzanskem in genoveškem okrožji. Tam so bili tudi Stoeni (glej:

Forbiger „Handbuch der alten Geog.“ 345, 287. Georgi „Alte Geogr.“ I, 228, obiširniše pri Mommsenu „Römische Gesch.“ II, 161). Karne je še le cesar Avgustus premagal (Appian in Illyr. 16).

Nekteri so hotli iz galskih Sarnov napraviti Karne, al te očitno imenujejo stari pisatelji Sarne, ne pa Karne, in njih stanovališča so bile kraj reke Sarne v Legerthalu (Georgi „Alte Geogr.“ I, 228). Pozivanje na Livija, kateri piše, da je Belloves, med mnogimi drugimi galskimi plemenami, tudi Karnute iz Gallije peljal, daja spet slab dokaz, ker Livi (lib. V) očitno pravi, da ti Galli so se pri Mediolanu ustavili.

Rimski in gerški pisatelji so Gallo dobro poznali.

Gotovo bi nam pri imenovanju Karnov pristavili, da so Kelti, ako bi imeli zato razlog. Al kakor nam norenske Tauriske naravnost imenujejo, pri panonskih pa pristavljajo, da so bili Kelti, tako tudi delajo pri Karnih, in jih prosto imenujejo sosede Japodov, Norikov in Retov. Da ta zemlja od jadranskega morja do Karpatov pred izselevanjem Gallov iz Gallije leta 383 pred Krist. je bila brez stanovnikov, ni res, ker so v te pokrajine prišli Galli se s prvotnimi prebivavci hudo vojskovati mogli. Kdo pa je v ti pokrajini stanoval? Tuski niso prišli čez Mantovo. Tudi od Retov se nikjer ne bere, da bi bili prišli čez Tilavent (Tagliamento), in tudi Veneti niso v zapadu čez Adižo segali. Ilirske plemena pa nahajamo le do Tersta in do zapadnih obehov Krasa. Današnje goriško okrožje od virov Soče, dalje današnje Gorensko je imelo celó druge stanovnike in ti so bili — Karni.

§. 5.

Karne je ločilo od Norikov pogorje, katero Zilo in Dravo na južni strani spremlja, in se je velelo „alpes carnicae“, pozneje z južnim podaljšanjem „alpes julicae“. Na tem pogorju je stalo „Julium Carnicum“, Juljevo Karnsko, Juljev Kranj, po Juliju Caesaru tako imenovano, današnji Zuglio. Med leti 615 — 630 imenuje Paul Diakon (IV, 40) to mesto „Zellia regio Sclavorum“.

Tudi Schönleben (Annal. I, 39) je bil teh misel, da je stara Karnija segala do Tilaventa. Zmes so utegnile betve ilirskih Venetov, dalje tuskijških Retov in tudi kakošne betvice Keltov stanovati. Al od virov Save do cerkniškega jezera, toraj današnje Gorensko, — od cerkniškega jezera prek čez Hrušico, Terst, Akvilejo, Videm do Terbiža so brez dvombe bile zgolj selišča Karnov.

§. 6.

Iz klasikov tedaj ne dobivamo nobenega točnega dokaza za narodovnost Karnov. Kakošno lice imajo pa topiške imena. Presodimo najpervlje imena gorá.

1. Karvanki, današnje kamniške planine.

Tema tega imena je karv. Po učenem Gilferdingu pomenja karv („Ob otnošenij jazika slavj. k jazikom rodstvenim“ stran 75) „cornutus.“ *) Karvanki toraj: montes cornuti, rogate gore. Karvanki stoji za Karvnjaki, ker planinski Slovenci nj težko izgovarjajo; primeri pohorski: otročanki namesto otročnjaki. Da so kamniške gore rogate, toraj poznavanje celó prikladno, je resnica.

2. Mons Cetius, kterege lego je že g. Hicinger v „Novicah“ odločil, od cet = breg. Primeri Cetinje, mesto na Črni gori, Cetje, bregovat kraj v terboljski fari, Precetinci, po bregu stoječa vas v fari male Nedelje v sosesčini vasi: Na bregih. V keltščini: coit,

*) Consul (Marcus Aemilius) Ligures et Gantiscos domuit, et de his triumphavit (Aurel. Victor „De viris illust.“ cap. 72).
Pis.

*) V staropoljščini pomenja karv, bik; sorodna je tudi beseda cervus, jelen, toraj cervus, prvotno tudi pomenja cornutus.